

REPUBLIKA HRVATSKA

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom

Zagreb, 7. listopada 2018.

Priopćenje pravobraniteljice uoči Tjedna mentalnog zdravlja, a povodom objave izvješća Odbora Vijeća Europe za prevenciju mučenja i nehumanog ili ponižavajućeg tretmana ili kažnjavanja o uvjetima liječenja u psihijatrijskim bolnicama u RH

Uvjeti liječenja u psihijatrijskim bolnicama opisani u izvješću Odbora VE, nažalost, podudarni su zaključnim zapažanjima i preporukama upućenim RH 2015. godine UN Odbora za prava osoba s invaliditetom koji prati primjenu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, kada je Odbor iznio zabrinutost zbog čestog korištenja nedobrovoljnih postupaka i mjera sputavanja te ostalih oblika ponižavajućeg postupanja. Odbor je zabrinut da se navedenim zakonima osobe s invaliditetom ne štiti dovoljno od nasilja u ustanovama i nedobrovoljnog ili ponižavajućeg postupanja. Hitna je preporuka Odbora da se poduzmu direktni koraci za rješavanje teške situacije u ustanovama, zaustave nedobrovoljni tretmani i korištenje mjera sputavanja. Odbor nadalje sugerira da se zakonodavstvo uskladi s Konvencijom. Činjenica je da su u ovom području i zakonodavstvo i praksa suprotni članku 15 Konvencije o pravima osoba s invaliditetom koji glasi: „Nitko ne smije biti podvrgnut mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.“

Okolnosti da Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama („Narodne novine“ br. 76/14, dalje: ZZODS) dopušta i regulira prisilna postupanja uključujući i mogućnost primjene elektrokonvulzivne terapije, ne znači da su takva postupanja u skladu sa Konvencijom i osnovnim zahtjevom iz Konvencije koji se odnosi na poštivanje temeljnih ljudskih prava svake osobe i poštivanje njezinog dostojanstva. Naglašena prisutnost kontinuirane upotrebe prisile u psihijatriji protivna je temeljnom medicinskom načelu „primum non nocere“ - primarno ne našteti te su takva postupanja, sa stajališta UN-a neprihvatljiva.

Upozoravamo kako preporuka Odbora nije regulirati prisilna postupanja nego ih potpuno dokinuti i zamijeniti alternativama koje poštuju integritet osobe i njezina ljudska prava.

Međutim, mi do sada nismo učinili gotovo ništa na implementaciji alternativnih postupanja kao zamjene za prisilna i nečovječna postupanja, ako izuzmemo neka projektna nastojanja i potrebu uspostave psihijatrije u zajednici o kojoj govorimo godinama.

Smatramo kako je potrebno napraviti konkretni zaokret prema suvremenim praksama na tom području kroz: uspostavljanje sustava rehabilitacije i podrške u zajednici kao i mobilnih timova (umjesto bolničkog liječenja), širenje intervencija izvan biomedicinskog i farmakološkog modela komplementarnim metodama usmjerenim na oporavku i osnaživanju osobe, korištenje peer podrške, te napuštanje prisilnih postupanja (sputavanje i zadržavanje).

Anka Slonjšak
pravobraniteljica za osobe s invaliditetom
Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom